Δύο συγγραφείς και μία εικονογράφος στην Κοζάνη

Ένα τριήμερο δράσεων για μικρούς και μεγάλους

Τέτη Σώλου
Σκιτσογράφος και Συγγραφέας
Μέλος της ΕΔΣΤΕ-FIJET

Δύο συγγραφείς και μία εικονογράφος στην Κοζάνη -Ένα τριήμερο δράσεων για μικρούς και μεγάλους με θέμα «Η φαντασία είναι εφόδιο για την κατάκτηση της γνώσης»
© Τέτη Σώλου, Νοέμβριος 2015
e-mail: tetysolou@gmail.com
tetysolou.blogspot.gr

Αγγελική Βαρελλά
Συγγραφέας

Ιωάννα Μπακιρτζή-Μπαμπέτα
Συγγραφέας

Τέτη Σώλου
Εικονογράφος

Ύστερα από πρόσκληση του δήμου Κοζάνης, του ΟΑΠΝ (Οργανισμού Αθλητισμού, Πολιτισμού και Νεολαίας) Κοζάνης και της αντιδημάρχουν πολιτισμού και προέδρου του ΟΑΠΝ Φάνης Φτάκα δύο συγγραφείς και μία εικονογράφος επισκεφθήκαμε την Κοζάνη στις 25, 26 και 27 Νοεμβρίου για ένα τριήμερο δράσεων για μικρούς και μεγάλους με θέμα «Η φαντασία είναι εφόδιο για την κατάκτηση της γνώσης».

Ποιες είμαστε; Η συγγραφέας Αγγελική Βαρελλά, η συγγραφέας Ιωάννα Μπακιρτζή-Μπαμπέτα κι εγώ, η εικονογράφος Τέτη Σώλου.

«Φέτος γιορτάζουμε τα 25 χρόνια από την υπογραφή της Σύμβασης από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Η Σύμβαση υπογράφτηκε στις 20 Νοεμβρίου 1989. Το άρθρο 29 αναφέρει ότι τα κράτη οφείλουν να καλλιεργήσουν τόσο το ταλέντο των παιδιών όσο και τις ικανότητές τους ώστε να επιτύχουν την εκπαίδευση, τη μόρφωση και την καλλιέργειά τους. Εμπνεόμενοι από αυτό οργανώνουμε αυτή τη δραστηριότητα που περιλαμβάνει μία ημερίδα στο Κοβεντάρειο και ένα διήμερο δράσεων σε τέσσερα δημοτικά σχολεία του δήμου μας. Είναι ιδιαίτερη τιμή για τον δήμο μας το γεγονός ότι οι συγγραφείς αυτές ανήκουν στην κατηγορία των εκλεκτών και διακεκριμένων εκφραστών του παιδικού βιβλίου. Είναι πολύ σημαντική η διάδοση του παιδικού βιβλίου μεταξύ των παιδιών, ιδιαίτερα στην εποχή μας που το ηλεκτρονικό βιβλίο και το ίντερνετ όλο και περισσότερο τα απασχολεί καθημερινά. Ο δήμος μας από την πλευρά του καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διάδοση του καλού βιβλίου», δήλωσε η αντιδήμαρχος πολιτισμού Φάνη Φτάκα.

Ξεκινήσαμε για την Κοζάνη με πολλή χαρά. Προσωπικά εγώ ένιωθα ότι πηγαίνω σε γνώριμο και αγαπητό τόπο, όπου με περιμένουν φίλοι. Είχα επισκεφθεί για πρώτη φορά την Κοζάνη λίγους μήνες πριν και είχα την ευκαιρία να τη γνωρίσω στη γιορτινή ατμόσφαιρα της 1ης Γιορτής Πολυγλωσσίας. Είδα έναν ιδιαίτερο τόπο όπου συνυπάρχουν ομάδες με διαφορετική εθνική προέλευση, καταβολές, ιστορικές μνήμες, παραδόσεις, ήθη κι έθιμα, τραγούδια και χορούς – Μικρασιάτες, Πόντιοι, Θρακιώτες, Καππαδόκες. Υπάρχουν διάφορα γλωσσικά ακούσματα –ελληνικά, βλάχικα, ρώσικα, αρμένικα, τούρκικα– και μιλιούνται διαφορετικές διάλεκτοι και ιδιώματα –ποντιακά, καππαδόκικα, κουβουκλιώτικα, κοζανίτικα–, καθώς και τα τοπικά ιδιώματα της Σιάτιστας και του Βελβενδού. Η Κοζάνη είναι μια φιλόξενη πολυπολιτισμική πόλη με πλούσια παράδοση που αναζητά τους τρόπους να γίνει ακόμα πιο φιλόξενη και διαπολιτισμική. Οι δράσεις του ΟΑΠΝ Κοζάνης για επαφή πολιτισμών και διάδρασή τους, καθώς και η προβολή των πολιτιστικών δραστηριοτήτων πέρα από τα σύνορα της περιφέρειας, που στηρίζεται στις αρχές της συμμετοχικότητας και του εθελοντισμού δημιούργησαν τις βάσεις της φιλίας και της συνεργασίας μας.

Στο αεροδρόμιο μας υποδέχτηκε η αντιδήμαρχος πολιτισμού και πρόεδρος του ΟΑΠΝ Κοζάνης η γνωστή, δραστήρια και οργανωτική Φάνη Φτάκα.

Όταν φτάσαμε στην πόλη, είδαμε την αφίσα που γνωστοποιούσε την επίσκεψή μας κολλημένη παντού. Κάποιος στον δήμο Κοζάνης κάνει συστηματική δουλειά. Μάλλον κάποιοι, γιατί οι καλές δουλειές είναι αποτέλεσμα *συμμετοχικότητας, συνεργασίας, σχέσης και επαφής, αναγνώρισης και συναντίληψης*, όπως αναφερει η αντιδήμαρχος πολιτισμού.

Φιλοξενηθήκαμε στο ξενοδοχείο Ερμιόνιο, που στεγάζεται σε ένα ιστορικό κτίριο, από τα πιο όμορφα της πόλης, και ένα από τα λίγα παλιά κτίρια που έχουν απομείνει.

Η Φάνη Φτάκα, αντιδήμαρχος πολιτισμού και πρόεδρος του ΟΑΠΝ, στον δρόμο απ' όπου πέρασε ο Παύλος Μελάς. μπροστά από το αρχοντικό του Γρηγορίου Βούρκα.

Η Κοζάνη έχει δοκιμαστεί από σεισμούς που της στοίχισαν κάποια παλιά κτίρια μακεδονικού ρυθμού. Καμιά φορά όμως ο νεοέλληνας είναι το ίδιο καταστροφικός με τον εγκέλαδο. Τα παλιά μακεδονικά αρχοντικά ήταν σπίτια που φτιάχτηκαν από τον 17ο αιώνα και μετά, όταν τα καραβάνια των κιρατζήδων ένωναν την Κοζάνη με τις αγορές της Κεντρικής Ευρώπης. Οι έμποροι απέκτησαν πολλά χρήματα κι έχτισαν αρχοντικά που κοσμούνταν με ξυλόγλυπτα, βιτρό, τζάκια, μεντερλίκια, μεσάντρες, τοιχογραφίες και διάφορα αντικείμενα φερμένα από την Ευρώπη. Μονάχα τρία από αυτά σώζονται σήμερα, όπως το αρχοντικό του Γρηγορίου Βούρκα, που έχει αναπαλαιωθεί και μας δίνει μια εικόνα της θαυμάσιας όψης που είχαν κάποια σπίτια που ομόρφαιναν την πόλη.

—'Επήγαιναν φορτωμένοι μὲ σκόρδα στὴ Βιέννη!...

Κοζανίτης κιρατζής, αγωγιάτης δηλαδή, όπως τον σχεδίασε ο Σταμ. Σταμ. για να εικονογραφήσει το χρονογράφημά του «Οι Κοζανίτες και τα σκόρδα».

Η Τέτη Σώλου και η Ρίτσα Παναγιωτίδου με την Ιζόλα που επισκέπτεται για δεύτερη φορά την Κοζάνη και το Ερμιόνιο.

Η αλησμόνητα πεντανόστιμη πρασόπιτα που μας έστειλε για καλωσόρισμα Βάγγη Μιχαλίτσιου.

Η Αγγελική Βαρελλά στο καφέ του Ερμιόνιον.

Στο Ερμιόνειο μας υποδέχτηκε η διευθύντρια του ξενοδοχείου κ. Ρίτσα Παναγιωτίδου και μια θαυμάσια πρασόπιτα που μας έστειλε για καλωσόρισμα η Βάγγη Μιχαλίτσιου.

Στην Κοζάνη, όπως σε όλη τη βόρεια Ελλάδα, φτιάχνουν πίτες για κάθε περίσταση με απίστευτη ευκολία και με απίστευτη νοστιμιά. Περιττό να πω ότι το φύλλο είναι σπιτικό ανοιγμένο στο χέρι. Κάθε τέχνη έχει τα μικρά μυστικά της. Η πρασόπιτά μας ήταν χωρίς τυρί για να είναι ελαφριά και να μην έχει υπόξινη γεύση.

Περάσαμε ένα όμορφο μεσημέρι τραγανίζοντας την αλησμόνητα πεντανόστιμη πρασόπιτα και συζητώντας με την αντιδήμαρχο πολιτισμού για τις λεπτομέρειες των δράσεων. Από τα παράθυρα βλέπαμε την πλατεία Νίκης που αναδιαμορφώνεται με ταχύτατο ρυθμό πλέον και τη βροχή που δυνάμωνε κάνοντας τους δρόμους να γυαλίζουν και να καθρεφτίζουν ανθρώπους, ομπρέλες και κτίρια. Αναζήτησα με το βλέμμα τον αρβανίκο, το πηγάδι που βρέθηκε στη μέση της πλατείας, μάρτυρας του παρελθόντας από κάποιο προ πολλού κατεδαφισμένο σπιτικό. Αποφασίστηκε ότι δεν πρόκειται περί ενδιαφέροντος ευρήματος και καταχώσθηκε μαζί με τις πληροφορίες που μπορούσε να δώσει.

Λίγη ξεκούραση στα ζεστά και καθαρά δωμάτιά μας πριν πάμε στο Κοβεντάρειο. Ευτυχώς για μας η απόσταση από το Ερμιόνιο ώς το Κοβεντάρειο είναι μόνον λίγα βήματα και δεν προφτάσαμε να βραχούμε.

Αποσπάσματα από την ομιλία της Ιωάννας Μπακιρτζή-Μπαμπέτα

Είναι πολύ γνωστή και αγαπημένη η φράση του Einstein: «**Για να γίνει το παιδί σας έξυπνο, απλά διαβάστε του παραμύθια. Και για να γίνει ακόμα πιο έξυπνο, διαβάστε του περισσότερα παραμύθια**». Πού βοηθούν τελικά τα βιβλία; Και με τη φαντασία τι γίνεται; Είναι μια ικανότητα, είναι χάρισμα, είναι εφόδιο;

Όταν πήγαινα στο δημοτικό, μας είχε βάλει η κυρία να ζωγραφίσουμε ομαδικά ένα δάσος. Σε κάθε μαθητή αναλογούσε ένα μικρό κομμάτι χαρτιού. Όταν ήρθε η σειρά του Γεράσιμου, μέσα σε όλα τα πράσινα δέντρα, ζωγράφισε κάποια με κατακόκκινα φύλλα. Όταν η κυρία το είδε, άρχισε να φωνάζει. Με μπλάνκο έσβησε ένα ένα τα κόκκινα φύλλα και τα μετέτρεψε η ίδια σε πράσινα. «Μα εκείνα τα δέντρα είχαν πιάσει φωτιά», μου ψιθύρισε ο Γεράσιμος. Αυτό είναι κάτι που το θυμάμαι κάθε φορά στις Εθνικές Γιορτές, όταν ο Γεράσιμος περήφανος παρελάζει με τους Εθελοντές Πυροσβέστες στη Γλυφάδα. Αγαπά τα δέντρα και λαχταρά να τα βλέπει πράσινα. Περισσότερο ίσως και από τη δασκάλα μας που του τα έβαψε πράσινα με το έτσι θέλω...

Την ημερίδα παρακολούθησαν η Ελένη Σιούστη, μέλος του Δ.Σ. του ΟΑΠΝ, οι σχολικοί σύμβουλοι Ευγενία Νιάκα και Γιάννης Παπαδέλης, οι καθηγήτριες των ΤΕΙ Σταυρούλα Ταβουλτζίδου και Αγάπη Αλτίνη, τα μέλη της ομάδας επιμόρφωσης σεμιναρίου διαπολιτισμικής εκπαίδευσης Ελένη Τζημοπούλου και Ευρυδίκη Μαγουλοπούλου, εκπαιδευτικοί και πολλοί άλλοι, ανάμεσά τους και παιδιά.

Τέτη Σώλου, Αγγελική Βαρελλά, Φάνη Φτάκα και Ιωάννα Μπακιρτζή-Μπαμπέτα. Στο πόντιουμ η Αλεξία Κουφαλέξη παρουσιάζει τις ομιλήτριες.

«**Το σημαντικό πράγμα είναι να μη σταματήσεις να κάνεις ερωτήσεις. Η περιέργεια έχει τον λόγο της που υπάρχει**», είπε και πάλι ο Einstein.

Οι ερωτήσεις παράγουν γνώσεις. Τα παιδιά ρωτάνε. Τα ευφυή παιδιά κάνουν έξυπνες ερωτήσεις. Ευφάνταστες. Ερωτήσεις που ίσως ένας εκπαιδευτικός να μην μπορεί να απαντήσει.

Ας προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στις ερωτήσεις που έχω συλλέξει από το σχολείο με το οποίο συνεργάζομαι:

- Γιατί υπάρχουν βουνά;
- Γιατί δεν μιλούν τα ζώα;
- Γιατί τα ζώα κουνούν τα αυτιά τους κι όχι οι άνθρωποι;
- Γιατί δεν βλέπουμε το φεγγάρι κάποιες νύχτες;
- Γιατί λέμε πως οι πατάτες έχουν μάτια;
- Πώς μπορούν οι μύγες και τα κουνούπια να περπατούν στο ταβάνι;
- Πώς μπορούν τα σύννεφα και τρέχουν;
- Γιατί ροχαλίζει ο μπαμπάς κι όχι κι η μαμά;

Όλες αυτές οι ερωτήσεις έχουν μια επιστημονική απάντηση. Κι αν ψάξουμε, μπορούμε να τη βρούμε. Όμως για να σκεφτεί κάποιος μια τέτοια ερώτηση, θα πρέπει να έχει φαντασία...

Αποσπάσματα από την ομιλία της Τέτης Σώλου

Όταν τελείωσα το πανεπιστήμιο, δεν έγινα δικηγόρος. Ασχολήθηκα με την εικονογράφηση του παιδικού βιβλίου. Είχα και έχω έναν απεριόριστο θαυμασμό για τα παιδιά. **Τα παιδιά είναι αυθεντικοί καλλιτέχνες και ήρωες της ζωής.** Ζουν στον ακατανόητο κόσμο των μεγάλων, οι οποίοι τους κάνουν τη ζωή δύσκολη. Ήδη το ότι μεγαλώνουν είναι ένα δύσκολο καθήκον. Και λέω ότι είναι αυθεντικοί καλλιτέχνες γιατί στα παιδιά η φαντασία προϋπάρχει της πραγματικότητας.

Είναι πολύ σοβαρή υπόθεση να μιλάς στα παιδιά, γιατί τα παιδιά καταλαβαίνουν με την καρδιά. Τους αρέσουν τα ξεκάθαρα πράγματα, τα έντονα συναισθήματα και οι μικρές... παρανομίες. Όταν φτιάχνω ένα βιβλίο, μπαίνω στη θέση του αναγνώστη, δηλαδή του παιδιού που ζει στον ακατανόητο κόσμο όπου κυριαρχούν οι μεγάλοι.

Ο καλλιτέχνης ζει σ' έναν κόσμο φαντασίας, έμπνευσης, οράματος και πολλής δουλειάς. **Καλλιτέχνης δεν είναι μια ιδιότητα. Είναι μια αναγκαιότητα.** Ο καλλιτέχνης διακατέχεται από την αδιαπραγμάτευτη επιθυμία να εκφράζει μέσα από το είδος της τέχνης που υπηρετεί και να διευρύνει τα όρια τα δικά του και του κόσμου του σε έναν διαρκή αγώνα κατά της συμβατικότητας.

Με έχουν ρωτήσει από πού αντλώ έμπνευση. Συνήθως απαντάω από τα ταξίδια και από το θέατρο. Η απάντησή μου είναι ειλικρινής, αλλά εντελώς ελλιπής.

Η έμπνευση, νομίζω, δεν είναι κάτι που το αναζητάς τη στιγμή που το χρειάζεσαι. Είναι τα φτερά που έχουν κολλήσει στην πλάτη σου τα παραμύθια που άκουσες, τα βιβλία που διάβασες, οι εικόνες, οι ταινίες και οι θεατρικές παραστάσεις που είδες, τα κόμικς που αγαπάς, τα γλέντια, τα όνειρα και τα ταξίδια που έκανες, οι κόσμοι που κατάκτησες, οι κόσμοι που σε απόρριψαν, οι κόσμοι που οραματίστηκες, οι ερωτήσεις που έθεσες, οι απαντήσεις που αναζήτησες, οι αλήθειες και τα ψέματα που βρήκες, οι άνθρωποι που συνομίλησες και συμπορεύτηκες, η παιδεία που πήρες.

Είναι όλα αυτά που φτιάχνουν τη δύναμη να πετάς και να ανοίγεσαι σε άλλους κόσμους χωρίς να φοβάσαι τι θα συναντήσεις και αν θα πέσεις. Ποτέ δεν πέφτεις, γιατί έχεις ήδη πέσει σε παλιότερο χρόνο. Και έχεις σηκωθεί. Πότε; Στην ηρωική παιδική ηλικία. Γιατί τα παιδιά εκτός από καλλιτέχνες είναι και ήρωες.

Οι πλάτες του παιδιού που ήμασταν κάποτε –ίσως και ακόμα– είναι το εφαλτήριο γι' αυτό που είμαστε σήμερα.

Η Ελένη Σιούστη, μέλος του Δ.Σ. του ΟΑΠΝ

Απόσπασμα από την ομιλία της Αγγελικής Βαρελλά

Παρακάτω ακολουθεί ένα απόσπασμα από τον μεγάλο Γερμανό λογοτέχνη Μίκαελ Έντε που αντιπροσωπεύει απολύτως τα δικά μου συναισθήματα.

Απροκάλυπτα και χωρίς ντροπή εξομολογούμαι πως το πραγματικό κίνητρο που με ωθεί να γράψω είναι η ευχαρίστηση που αισθάνομαι με το ελεύθερο και χωρίς φραγμούς παιχνίδι της φαντασίας μου. Με κάθε καινούργιο βιβλίο μπαρκάρω για κάποιο ταξίδι προς άγνωστη κατεύθυνση. Γιατί και ο πλάστης του κόσμου δημιούργησε τη φύση μέσα από την έμπνευση και τη φαντασία ενός παιδιού. Ποτέ κανένας δεν θα με πείσει πως η απέραντη ποικιλία των χρωμάτων και των σχημάτων στον ζωικό, φυτικό και ορυκτό κόσμο δημιουργήθηκε μόνο από τις αδήριτες ανάγκες της επιβίωσης και της προσαρμογής.

Στο Κοβεντάρειο συνάντησα ξανά τον ακούραστο φωτογράφο Δημήτρη Στραβού. Αυτή τη φορά στεκόταν πίσω από μια κάμερα και πήρε συνέντευξη από την Αγγελική Βαρελλά, την Ιωάννα Μπακιρτζή-Μπαμπέτα και από μένα. Στο τέλος της εκδήλωσης μας περίμεναν και άλλες κάμερες.

Αυτό το τριήμερο στην Κοζάνη νιώσαμε διασημότητες. Υπήρξαν τόσες προτάσεις για να εμφανιστούμε σε πρωινές και βραδινές τηλεοπτικές εκπομπές, που δεν είχαμε τη δυνατότητα να ανταποκριθούμε. Συμφωνήσαμε ότι θα περιοριστούμε σε όσες εκπομπές έστελναν το συνεργείο τους στα σχολεία που θα επισκεπτόμασταν.

Ύστερα από τις ομιλίες στο Κοβεντάρειο και τα... φώτα της δημοσιότητας αναζητήσαμε μια ήσυχη γωνιά στο εστιατόρειο La strada. Ο ιδιοκτήτης του Γιώργος Παπαντωνίου μας είχε προσκαλέσει και μας πρόσφερε ευγενικά ένα εξαιρετικό δείπνο. Όλα τα πιάτα ήταν νόστιμα, αλλά εκείνη η σαλάτα με το ξεραμένο σύκο και τους σπόρους του ροδιού θα μας μείνει αξέχαστη.

Η άνετη και λιτή αίθουσα γίνεται παιχνιδιάρικα βιβλιοφιλική μόλις σηκώσεις τα μάτια στην οροφή, απ' όπου κρέμονται εκατοντάδες βιβλία, περιοδικά και σελίδες φτιάχνοντας ένα όμορφο και πρωτότυπο σύνολο.

Τα βιβλία στο ταβάνι.

Σ' αυτό το καλαίσθητο περιβάλλον με τους ευγενικούς ανθρώπους δειπνήσαμε με τη συντροφιά της αντιδημάρχου πολιτισμού Φάνης Φτάκα και της Ελένης Σιούστη, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΟΑΠΝ, συζητώντας ευχάριστα για διάφορα ζητήματα.

Πρωί πρωί την άλλη μέρα, 26 Νοεμβρίου, ξεκινήσαμε με κέφι για τα σχολεία.

Πρώτη επίσκεψη στο 1ο Δημοτικό Σχολείο «Γεώργιος Κονταρής». Πρόκειται για ένα ιστορικό σχολείο της Κοζάνης που η απαρχή του βρίσκεται στα 1668, όταν ιδρύθηκε η Ελληνική Σχολή Κοζάνης με πρώτο δάσκαλο τον Γεώργιο Κονταρή. Το σημερινό κτίριο του σχολείου εγκαινιάστηκε τον Νοέμβριο του 1937. Τον Νοέμβριο του 1999 πήρε την προσωνυμία «Γεώργιος Κονταρής» προς τιμήν του πρώτου δασκάλου.

Επόμενη επίσκεψη στο 2ο Δημοτικό Σχολείο στον Άγιο Δημήτριο.

Η Αγγελική Βαρελλά κατέκτησε τα παιδιά της πέμπτης και της έκτης τάξης με τον μοναδικό, απολύτως δικό της τρόπο να μιλάει στις καρδιές τους και να παίρνει απαντήσεις πρωτότυπες, ευαίσθητες, ευφιείς και γεμάτες ομορφιά.

Η επαφή μου με τα παιδιά είναι κάτι σαν χημεία μεταξύ μας. Δεν κάνω τίποτα ιδιαίτερο. Έχω στον νου μου μία μικρή ιστορία που αφορά τα βιβλία και μ' αυτό επικοινωνώ αμέσως μαζί τους.

Εάν δω ότι κάτι δεν πάει καλά, έχω εναλλακτική λύση τις αλφαβήτες μου. Κάθε φορά ανα-

πτύσσω ένα θέμα από το άλφα μέχρι το ωμέγα. Στο τέλος της αλφαβήτας είμαι σίγουρη –το βλέπω στα μάτια τους– ότι τα έχω κατακτήσει. Κι από κει κι ύστερα κάνουμε μια πάρα πολύ ωραία κουβέντα.

Με ενδιαφέρει η επαφή μου με τα παιδιά να έχει διάρκεια και όχι ημερομηνία λήξης.

Αγγελική Βαρελλά

Όταν τα παιδιά βλέπουν μια ταινία ή διαβάζουν ένα βιβλίο, στο μυαλό τους ζωντανεύουν τους ήρωες. Πολλές φορές ταυτίζονται και μπαίνουν κι οι ίδιοι μέσα στην ιστορία. Σε πολλά βιβλία μου έχω φτιάξει κούκλες. Είναι φοβερή η αντίδραση των παιδιών που ενώ βλέπουν πως είναι κούκλες απλές, τους μιλούν σαν να είναι οι ήρωες της ιστορίας. Δίνουν συμβουλές, παρηγορούν και αγκαλιάζουν. →

Η Ιωάννα Μπακιρτζή-Μπαμπέτα ζωντάνεψε τους ήρωες των παραμυθιών και τα παιδιά νίκησαν πολλές φορές τον κακό λύκο.

Ένας άλλος τρόπος να ζωντανεύω τους ήρωες και γενικά την ιστορία που αφηγούμαι είναι να εμφανίζονται αντικείμενα που προέρχονται μέσα από την ιστορία. Πχ. την πέτρα που είχε μέσα στην κοιλιά του ο λύκος ή το τρύπιο από τις σφαίρες του κυνηγού βρακί.

Τα παιδιά εντυπωσιάζονται κι ενώ ξέρουν πως μπορεί να μην είναι έτσι, αφήνονται στην μαγεία.

Ιωάννα Μπακιρτζή-Μπαμπέτα

Η Τέτη Σώλου έδειξε στα παιδιά της τρίτης και της τέταρτης τάξης πώς να φτιάχνουν κόμικς. Με ένα απλό σενάριο, όπως είναι η διαδικασία του πρωινού μας ξυπνήματος, και με λίγα ή περισσότερα καρέ είναι εύκολο να φτιάξεις ένα ολοσέλιδο κόμικς.

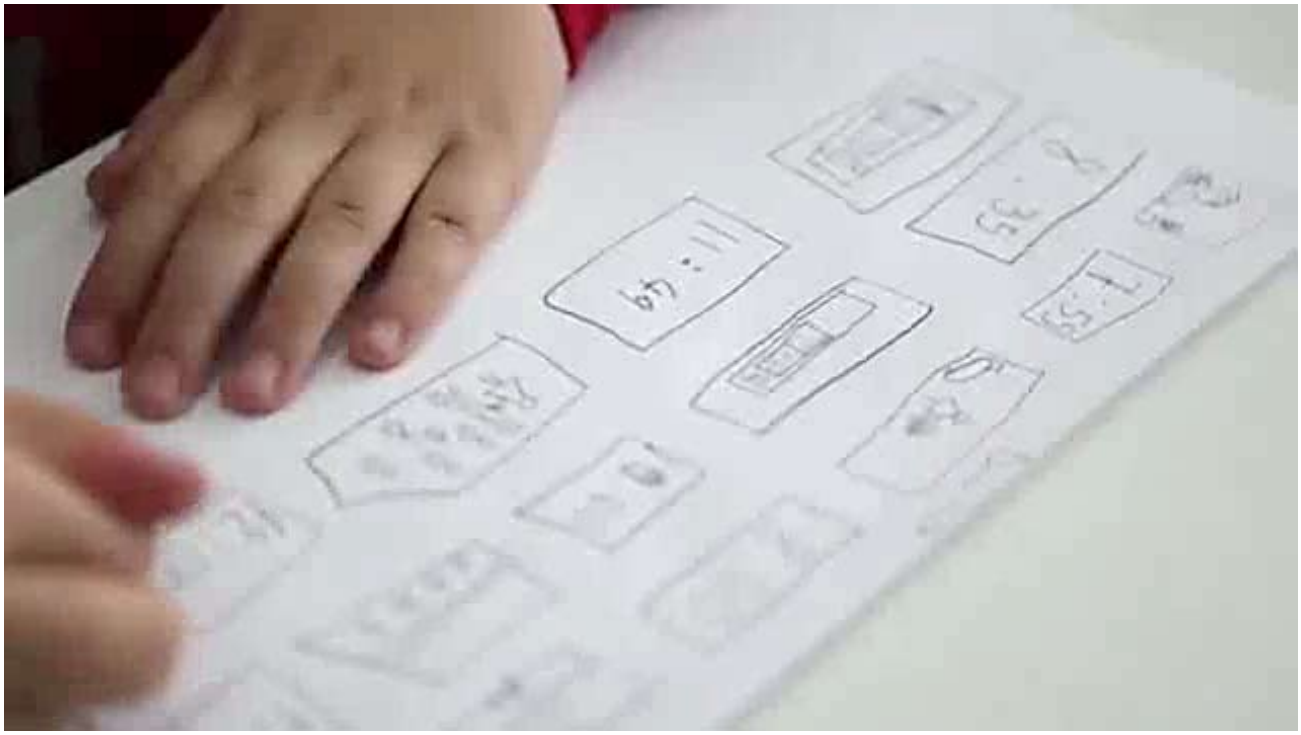

26-11-2015

Για τα παιδιά η φαντασία προϋπάρχει της πραγματικότητας. Με τη φαντασία γνωρίζουν και περιγράφουν τον κόσμο.

Τα παιδιά γεννιούνται με το χάρισμα να είναι καλλιτέχνες. Το σκίτσο είναι ένας τρόπος να απεικονίσουν καταστάσεις ή και να δημιουργήσουν καινούργιες. Τα αποτελέσματα είναι εκπληκτικά. Προτείνουν λύσεις έξυπνες, ευφάνταστες, ευαίσθητες, πρωτότυπες. Λύσεις που πολλοί μεγάλοι θα ζήλευαν.

Καμιά φορά με ρωτούν γονείς πώς να βοηθήσουν το παιδί τους που έχει κλίση στη ζωγραφική. Πιστεύω πως το παιδί από μόνο του πρέπει να βρει τον δρόμο του. Από μόνο του θα αναζητήσει τη σχολή ή το εικαστικό εργαστήρι. Αυτό που μπορεί να προσφέρει ο γονιός είναι ευχάριστες επισκέψεις σε βιβλιοθήκες ή σε βιβλιοπωλεία για να φέρει σε επαφή το παιδί με όσο γίνεται περισσότερα εικονογραφημένα βιβλία. Πολλοί εικονογράφοι μελετούν με τις ώρες δουλειές συναδέλφων τους σε εικονογραφημένα βιβλία. Ένα ωραίο δώρο που μπορεί να κάνει ο γονιός στο παιδί που έχει κλίση στη ζωγραφική είναι μία επίσκεψη σε κάποιο μεγάλο χαρτοπωλείο, ώστε το παιδί να δει είδη ζωγραφικής και να διαλέξει αυτά που θέλει.

Τέτη Σώλου

Τα κεράσματα που συνόδευαν τον καφέ που μας πρόσφεραν στα σχολεία ήταν σπιτικά κέικ φτιαγμένα ειδικά για τον ερχομό μας, λαχταριστά φοινίκια και άλλα πολλά, νηστίσιμα τα περισσότερα μια που βρισκόμαστε στο σαραντάμερο της νηστείας των Χριστουγέννων. Το κοζανίτικο νηστίσιμο γλυκό είναι το σαλιάρι, ένα τραγανό γλυκό γεμιστό με καρύδια, που λόγω του σχήματός του πήρε το όνομά του από το σαλιγκάρι που στην Κοζάνη το λένε και σαλιάρι.

Σαν πιο έμπειρη, αφού είχα ξανάρθει στην Κοζάνη και είχα γνωρίσει πρόσωπα και πράγματα, ειδοποίησα την Αγγελική Βαρελλά και την Ιωάννα Μπακιρτζή-Μπαμπέτα ότι το μεσημέρι μας έχει προσκαλέσει η Ελένη Σιούστη στο σπίτι της για φαγητό και θα μετανιώσουν πικρά αν πάνε χορτάτες. Ευτυχώς με άκουσαν!

Η Ελένη Σιούστη όταν μαγειρεύει, δεν αστειεύται. Κι εμείς τιμήσαμε δεόντως τα ντολμαδάκια της —τα ωραιότερα ντολμαδάκια που έχω φάει ποτέ—, τις σαλάτες, τις μπάμιες, το αρνάκι και την τάρτα με τα βασιλικά μανιτάρια. Και καμιά μας δεν αρνήθηκε στο τέλος το γλυκό κυδώνι που είχε φτιάξει προς τιμήν μας η αντιδήμαρχος πολιτισμού και τα σαραγλάκια που κολυμπούσαν στο παχύ σιρόπι.

Στα δύο ταξίδια μου στην Κοζάνη είχα τη χαρά και την τύχη να γνωρίσω πολύ ζεστούς και φιλόξενους ανθρώπους με το χάρισμα της προσφοράς, του χιούμορ και της καλλιτεχνίας. Η Ελένη Σιούστη είναι ένας από αυτούς τους ανθρώπους. Τα χειροτεχνήματα και οι συνθέσεις της με χρυσοκλωστή είναι κομψοτεχνήματα που μπορούν κάλλιστα να εκτίθενται ή να αποτελούν αποκτήματα κάποιου περήφανου συλλέκτη.

«Α, αυτά δεν είναι τίποτα!» μας έλεγε. Ωστόσο εμείς είχαμε μείνει με το στόμα ανοιχτό από θαυμασμό. Οι πραγματικοί καλλιτέχνες είναι σεμνοί άνθρωποι. Ίσως γιατί κοιτάζουν μπροστά, στην επόμενη δημιουργία τους.

Το απόγευμα πήγαμε στο Εικαστικό Εργαστήρι του δήμου Κοζάνης – μια φωλιά όπου τα παιδιά μαθαίνουν να ζωγραφίζουν και αποκτούν επαφή με την τέχνη σαν δημιουργοί με την καθοδήγηση του Απόστολου Καραγιάννη και της Έλενας Ζέρβα.

Οι δύο δάσκαλοι μου παραχώρησαν ευγενικά τη θέση τους. Τα παιδιά κι εγώ καθίσαμε γύρω από ένα τραπέζι. Τους έδειξα το τετράδιο μου που έχω πάντα μαζί μου για να ζωγραφίζω και την κασετίνα με τις γόμες, τα μολύβια και τα στιλό μου.

Και ύστερα αυτοσχεδιάσαμε ζωγραφίζοντας μια ιστορία. Ξεκινώντας από μία φιγούρα –μια χαμογελαστή κοπέλα που έχει τα χέρια στις τσέπες– και μία ιπτάμενη γάτα, έναν έκπληκτο νεαρό κι έναν ενοχλημένο επιστήμονα, φτιάξαμε μια μικρή ιστορία αγάπης μ' ένα ζευγάρι, μια τούρτα σε σχήμα καρδιάς κι ένα μπουκέτο λουλούδια. Αυτό έδωσε έμπνευση στα παιδιά που ύστερα κάθισαν μόνα τους για να δώσει το καθένα τη δική του συνέχεια.

Πιστεύω ότι η επαφή των παιδιών με τους δημιουργούς είναι επιτυχημένη όταν βγει μέσα από το κάθε παιδί η κεφάτη και δυνατή επιθυμία «Κι εγώ μπορώ».

Όταν ήρθαν για να μου δείξουν τι έφτιαξαν, η ικανοποίησή μου δεν περιγραφόταν. Τα παιδιά δεν παύουν ποτέ να μας εκπλήσσουν. Ένα μικρό τσαφ είναι αρκετό για να πυροδοτήσει την απέραντη φαντασία τους.

«Το δέντρο της ζωής» της Γλυκερίας Παυλίδου

Το δώρο της Γλυκερίας Παυλίδου προς τις συγγραφείς ήταν από μία σοφή κουκουβάγια.

Δεν καταλάβαμε την κούραση της μέρας παρά μόνον το βράδυ, όταν διαπιστώσαμε ότι μας έπεφταν πολλά ακόμα και τα λιγοστά βήματα ως την άλλη άκρη της πλατείας, όπου θα συναντούσαμε κάποιους φίλους. Δεν πειράζει όμως, γιατί ήρθαν οι φίλοι σ' εμάς. Κι έφεραν και τους φίλους τους.

Καθίσαμε στο καφέ του Ερμιόνιον ενώνοντας ατελείωτα τραπέζια για να είμαστε όλοι μαζί.

Είχα τη χαρά να ξανασυναντήσω τη Σταυρούλα Ταβουλτζίδου και την Αγάπη Αλτίνη, τις δύο καθηγήτριες αγγλικής ορολογίας των ΤΕΙ με το λαμπρό έργο, την Ελένη Τζημοπούλου από την ομάδα «ΔιΕπαφή Κοζάνης» και την Ευρυδίκη Μαγουλοπούλου με το καταπληκτικό χιούμορ, μέλη και οι δύο της ομάδας επιμόρφωσης του σεμιναρίου διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Και οι τέσσερις είναι θαμώνες και ενεργά μέλη των Καφέ της Πολυγλωσσίας. Είχαμε γνωριστεί το καλοκαίρι στη Γιορτή Πολυγλωσσίας και είχαμε υποσχεθεί ότι γρήγορα θα ξανασυναντηθούμε. Και να που έγινε!

Γνώρισα τη Γλυκερία Παυλίδου την εκπληκτική καλλιτέχνιδα που ζωγραφίζει με κοπίδι ή σκαλίζει στο χαρτί λεπτοδουλεμένες συνθέσεις σαν δαντέλες γεμάτες φαντασία και ευαισθησία. Μας γέμισε χαρά δωρίζοντάς μας από ένα υπέροχο έργο της.

Τον Κυριάκο Παπαδόπουλο, εικαστικό και καλλιτεχνικό διευθυντή της Μπιενάλε Σαντορίνης, που άφησε τη Σαντορίνη για να ζήσει στον τόπο καταγωγής του και να συνεισφέρει με την εμπειρία του και τις ιδέες του στα πολιτιστικά της Κοζάνης. Η πρωτότυπη εικαστική του παρέμβαση στο 1ο Καφέ της Πολυγλωσσίας στα ΤΕΙ με τη διακοσμητική... συνενοχή του Γρηγόρη Φράγκου, επιμελητή της Μπιενάλε Σαντορίνης, απογείωσε τον χώρο με παράλληλους και συγκλίνοντες δρόμους.

Η Φάνη Φτάκα και η Ελένη Σιούστη πάντα κοντά μας να μας έχουν μη βρέξει και μη στάξει.

Ήταν ένα βράδυ γελαστό, ζεστό και χαρούμενο, λες και ήμασταν όλοι καλοί φίλοι από παλιά.

Το κτίριο του Δημοτικού Σχολείου «Χαρίσιος Μούκας»

Η επόμενη μέρα είχε τη μελαγχολία της επιστροφής. Δύσκολα φεύγεις από τη Μακεδονία της αρχοντικής φιλοξενίας και των ζεστών ανθρώπων. Ωστόσο οι δράσεις στα σχολεία και ο ενθουσιασμός των παιδιών μας απορρόφησαν μέχρι το μεσημέρι. Πρώτη επίσκεψη της μέρας στο ιστορικό σχολείο «Χαρίσιος Μούκας», που γιόρτασε πέρσι τα 100 χρόνια λειτουργίας του.

Επόμενη επίσκεψη στο 2ο δημοτικό σχολείου Κρόκου. Ο Κρόκος είναι ένα χωριό που απέχει πέντε χιλιόμετρα από την Κοζάνη και είναι γνωστό για την καλλιέργεια του ομώνυμου φυτού.

Στο κτίριο του σχολείου φυλάσσεται η μαρμάρινη επιγραφή που ήταν εντοιχισμένη στο παλιό κτίριο του 2ου Δημοτικού Σχολείου Κρόκου από το 1886.

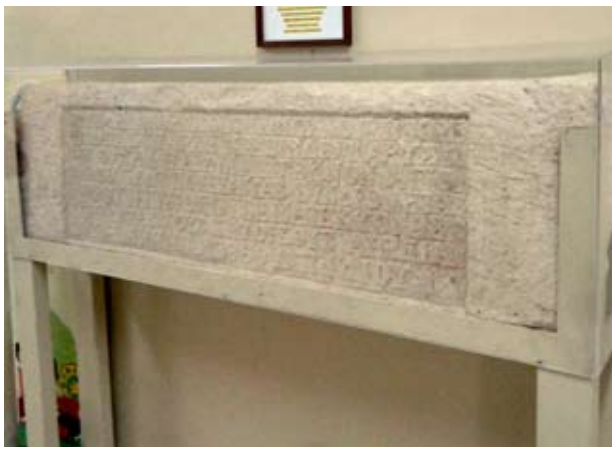

Το παλιό κτίριο του 2ου Δημοτικού Σχολείου Κρόκου και η μαρμάρινη επιγραφή.

Η Φάνη Φτάκα παρουσίασε στα παιδιά την Αγγελική Βαρελλά και ύστερα κάθισε στο θρανίο για να παρακολουθήσει μαζί τους τα παιχνίδια με την αλφαβήτα.

Στα μικρά διαλείμματα ανάμεσα στις δράσεις είχαμε την ευκαιρία να μιλήσουμε με τους εκπαιδευτικούς. Βέβαια πρέπει να πω ότι σε κάθε σχολείο που επισκεφθήκαμε την παράσταση έκλεψε η Αγγελική Βαρελλά. Έχει το χάρισμα να μπαίνει στις καρδιές μικρών και μεγάλων με τη γλυκύτητα, την ευγένεια, την απλότητα και την αγάπη της.

Όταν φτάναμε στα σχολεία, οι εκπαιδευτικοί υποδέχονταν μια συγγραφέα-θρύλο και όταν φεύγαμε εύχονταν το «καλή αντάμωση» σε μία αγαπητή φίλη!

«Όταν είμαστε αγκαλιά, είμαστε πιο δυνατοί».

Το να φτιάξεις κόμικς απαιτεί πολλή συγκέντρωση και προσοχή. Τα παιδιά δούλευαν πολλή ώρα σιωπηλά κι ένα διάλειμμα τούς ήταν απαραίτητο. Πρότεινα να κάνουμε μια φασαρία που να τραντάξουμε όλο το σχολείο. Φυσικά ήταν πολύ πρόθυμα.

«Εμείς είμαστε καλλιτέχνες», τους είπα. «Τι είμαστε;» ρώτησα ύστερα.

«Καλλιτέχνες!» απάντησαν όλα με μια φωνή.

«Τι είμαστε;» ξαναρώτησα κάνοντας νόημα να το πούν δυνατά.

«Καλλιτέχνες!» φώναξαν τα παιδιά, οι δασκάλες τους κι εγώ με τόσο δυνατή φωνή που τραντάξαμε όλο το σχολείο.

«Και μια τελευταία και σημαντική συμβουλή. Οι καλλιτέχνες υπογράφουν πάντα τα έργα τους. Λοιπόν, στις ζωγραφιές σας θα γράφετε το όνομά σας. Τότε μόνο θα έχετε τελειώσει».

«Εντάξει, κυρία».

«Λοιπόν, υπογράφουμε πάντα τα έργα μας, γιατί εμείς είμαστε...»

«ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ!» φωνάξαμε όλοι μαζί και ξανατραντάξαμε το σχολείο.

Ο διευθυντής και οι εκπαιδευτικοί του 2ου Δημοτικού Σχολείου Κρόκου εκτός από τη θερμή υποδοχή που μας επιφύλαξαν, μας παρέθεσαν επίσης ένα υπέροχο γεύμα από το οποίο δεν έλειπε το τσίπουρο, κατακίτρινο από τον κρόκο, και το καλό κρασί για τις εξαιρετικές περιστάσεις.

Έχουμε την τύχη να ζούμε σ' έναν τόπο όπου η φιλοξενία είναι αξία και ο φιλοξενούμενος ιερό πρόσωπο. Στη Μακεδονία η φιλοξενία είναι

παραδοσιακή και υποδειγματική. Καθίσαμε όλοι μαζί σ' ένα όμορφα στρωμένο τραπέζι στο γραφείο των δασκάλων. Πάντα στην Κοζάνη το φαγητό προσφέρεται στο τραπέζι. Η κοινή τράπεζα με την οικογένεια, τους φίλους ή την κοινότητα είναι κοινό χαρακτηριστικό και θεμέλιο της ελληνικής παράδοσης. Επιβεβαιώνει και ανανεώνει τη συνοχή της οικογένειας, της ομάδας, της κοινότητας.

Η Φάνη Φτάκα, η Αγγελική Βαρελλά που κρατάει το ενημερωτικό φυλλάδιο για τον κρόκο Κοζάνης, και ο διευθυντής του 2ου Δημοτικού Σχολείου Κρόκου Αθανάσιος Νούσιας.

Παρατήρησα ότι ο διευθυντής του σχολείου έπινε κίτρινο νερό. Μου εξήγησε ότι ρίχνει αποβραδίς σ' ένα μπουκάλι με νερό πέντ' έξι στίγματα κρόκου. Το νερό κιτρινίζει, εμπλουτίζεται με τα ευεργετικά στοιχεία του κρόκου και γίνεται ένα φυσικό τονωτικό.

Για αποχαιρετιστήριο δώρο μας έδωσαν αποξηραμένο κρόκο που κάνει καλό στην υγεία και νοστιμίζει τα φαγητά, αφεψήματα με κρόκο και βολβούς κρόκου για να τους φυτέψουμε. Με λίγη καλή τύχη ίσως το χρυσάφι της μακεδονικής γης ευδοκιμήσει στο νότιο κλίμα.

Αποχαιρετήσαμε την Κοζάνη εκφράζοντας στην αντιδήμαρχο πολιτισμού και πρόεδρο του ΟΑΠΝ τις ευχαριστίες μας για την πρόσκληση και για τη θαυμάσια φιλοξενία. Οι εντυπώσεις μας από την άψογη διοργάνωση καθώς και οι εμπειρίες μας από τα σχολεία που επισκεφτήκαμε είναι πλούσιες και μαζί με τα χαμόγελα των παιδιών μάς συντροφεύουν τώρα που επιστρέψαμε στην πόλη μας. Ήταν ένα αξέχαστο τριήμερο!

Καλή αντάμωση, Κοζάνη!

Ίσως η καινούργια Κοζάνη λυπάται για την παλιά πόλη και τον πολιτισμό που έφυγε μαζί της. Για τα πανέμορφα αρχοντικά, για τα λαμπρά σχολειά. Εγώ πάλι που αναζητάω τι παλιό έχει σωθεί στα μέρη που επισκέπτομαι ούτε αυτή τη φορά ικανοποίησα την επιθυμία μου να τριγυρίσω την πόλη, να επισκεφθώ τα μουσεία και την ιστορική Κοβεντάρειο Βιβλιοθήκη. Ο χρόνος που είχα στη διάθεσή μου ήταν όλος αφιερωμένος στα παιδιά. Βρήκα όμως ανθρώπους και φορείς που υπηρετούν τη μνήμη, συνταιριάζουν το παρελθόν με το παρόν και εργάζονται για τον πολιτισμό και τη διαπολιτισμικότητα. Οι πληροφορίες τους για τα ποικίλα δρώμενα της λαϊκής παράδοσης, ντόπια και φερμένα από μακρινές πατρίδες ή από τα αρχαία χρόνια διεύρυναν τις αναζητήσεις μου. Η συνεργασία και η φιλία μας θα τις διευκολύνει.

Μπορεί την Αποκριά να επιστρέψω στην Κοζάνη για να δω το έθιμο των φανών. Μπορεί πάλι να περιμένω την άνοιξη με τα χελιδονίσματα, τις Λαζαρίνες και τις γιορτές του Μάη για να τα γνωρίσω, να τα απολαύσω και να τα ζωγραφίσω με τα παιδιά των σχολείων.

Μέχρι τότε θα πίνω νερό και τσάι με κρόκο και θα μελετάω τα βιβλία για τα έθιμα της Κοζάνης και τις παραδοσιακές γαστριμαργικές απολαύσεις που μου πρόσφερε η Φάνη Φτάκα σαν αποχαιρετιστήριο δώρο.

Τέτη Σώλου

Νοέμβριος 2015

Σημείωση
Να μην ξεχάσω να πάω στο μουσείο Μπενάκη για να δω τους δύο οντάδες από τα κατεδαφισμένα κοζανίτικα αρχοντικά που έχουν αποκατασταθεί εκεί.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η Αγγελική Βαρελλά, η Ιωάννα Μπακιρτζή Μπαμπέτα κι εγώ ευχαριστούμε τον δήμο Κοζάνης και τον Οργανισμό Άθλησης-Πολιτισμού και Νεολαίας Κοζάνης.

Θέλουμε να πούμε δημόσια ένα μεγάλο ευχαριστώ στην αντιδήμαρχο πολιτισμού και πρόεδρο του ΟΑΠΝ, την αγαπητή Φάνη Φτάκα, για την πρόσκληση, την υποδειγματική φιλοξενία, την ξενάγηση, το ενδιαφέρον και τις φροντίδες της, τα δώρα της και για τον άψογο συντονισμό των δράσεων του τριημέρου.

Ευχαριστούμε επίσης

τους διευθυντές και τους εκπαιδευτικούς του 1ου, 2ου και 3ου-4ου Δημοτικού Σχολείου Κοζάνης και του 2ου Δημοτικού Σχολείου Κρόκου για τη συνεργασία μας,

τη διεύθυνση του ξενοδοχείου Ερμιόνιο για τη φιλοξενία,

το εστιατόριο La Strada για την ευγενική χειρονομία,

την Ελένη Σιούστη, μέλος του Δ.Σ. του ΟΑΠΝ, για την ξεχωριστή εμπειρία,

τη Βάγγη Μιχαλίτσιου για το ευγενικό και νόστιμο καλωσόρισμα,

την Ευρυδίκη Μαγουλοπούλου για τη φροντίδα της,

την καλλιτέχνιδα Γλυκερία Παυλίδου για τα θαυμάσια αναμνηστικά δώρα της,

τις Εκδόσεις Ψυχογιός και την ASTRA Airlines που συντέλεσαν στην πραγματοποίηση του ταξιδιού μας.

Ευχαριστούμε ακόμα όλους τους φίλους που έκαναν την παραμονή μας μια αξέχαστη εμπειρία.

Ευχαριστώ τον ΟΑΠΝ Κοζάνης, τον Δημήτρη Στραβού και την Ευρυδίκη Μαγουλοπούλου, που είχαν την καλοσύνη να μου παραχωρήσουν την άδεια χρήσης των φωτογραφιών τους γι' αυτό το άρθρο.

Τ.Σ.

e-mail: tetysolou@gmail.com
blog: tetysolou.blogspot.gr